

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (pirmā palāta)

2016. gada 14. jūnijā *

Valsts pienākumu neizpilde — Sociālā nodrošinājuma sistēmu koordinācija — Regula (EK) Nr. 883/2004 — 4. pants — Vienlīdzīga attieksme attiecībā uz piekļuvi sociālā nodrošinājuma pabalstiem — Uzturēšanās tiesības — Direktīva 2004/38/EK — Valsts tiesiskais regulējums, saskaņā ar kuru atsevišķi ģimenes pabalsti vai nodokļu atlaide par bērnu netiek piešķirta citu dalībvalstu pilsoņiem, kam nav likumīgu uzturēšanās tiesību

Lieta C-308/14

par prasību sakarā ar pienākumu neizpildi atbilstoši LESD 258. pantam, ko 2014. gada 27. jūnijā cēla

Eiropas Komisija, ko pārstāv *D. Martin* un *M. Wilderspin*, pārstāvji,

prasītāja,

pret

Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienoto Karalisti, ko pārstāv *M. Holt* un *J. Beeko*, pārstāvji, kuriem palīdz *J. Coppel*, *QC*,

atbildētāja.

TIESA (pirmā palāta)

šādā sastāvā: Tiesas priekšsēdētāja vietnieks *A. Ticano* [*A. Tizzano*], kas pilda pirmās palātas priekšsēdētāja pienākumus, tiesneši *F. Biltšens* [*F. Biltgen*], *E. Levits*, *M. Bergere* [*M. Berger*] (referente) un *S. Rodins* [*S. Rodin*],

ģenerāladvokāts: *P. Kruss Viljalons* [*P. Cruz Villalón*],

sekretāre *L. Hjūleta* [*L. Hewlett*], galvenā administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2015. gada 4. jūnija tiesas sēdi,

noklausījusies ģenerāladvokāta secinājumus 2015. gada 6. oktobra tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

* Tiesvedības valoda – angļu.

Spriedums

- 1 Ar savu prasības pieteikumu Eiropas Komisija lūdz Tiesu konstatēt, ka, pieprasot personām, kas lūdz piešķirt ģimenes pabalstu vai nodokļu atlaidi par bērnu, lai tām būtu tiesības uzturēties Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotajā Karalistē, šī dalībvalsts nav izpildījusi Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 29. aprīļa Regulas (EK) Nr. 883/2004 par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu (OV 2004, L 166, 1. lpp., un labojums – OV 2004, L 200, 1. lpp. [turpmāk tekstā – “Regula Nr. 883/2004”]) 4. pantā paredzētos pienākumus.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

Regula Nr. 883/2004

- 2 Regulas Nr. 883/2004 1. panta j) un z) punktā ir iekļautas šādas definīcijas:

“Šajā regulā:

[..]

j) “dzīvesvieta” ir vieta, kurā persona pastāvīgi dzīvo;

[..]

z) “ģimenes pabalsts” ir visi pabalsti natūrā vai naudā, kas paredzēti, lai segtu ģimenes izdevumus, izņemot I pielikumā minēto uzturēšanas maksājumu un īpašo bērna piedzimšanas un adoptēšanas pabalstu avansus.”

- 3 Šīs regulas 3. panta 1. punkta j) apakšpunktā ir paredzēts:

“Šī regula attiecas uz visiem tiesību aktiem, kuri skar šādas sociālā nodrošinājuma jomas:

[..]

j) ģimenes pabalsti.”

- 4 Minētās regulas 4. pantā “Vienlīdzīga attieksme” ir noteikts:

“Ja šajā regulā nav noteikts citādi, personām, uz ko attiecas šī regula, pienākas tādi paši pabalsti un ir tādi paši pienākumi kā tie, ko kādas dalībvalsts tiesību paredz akti tās piederīgajiem.”

- 5 Saskaņā ar šīs pašas regulas 11. panta 1. un 3. punktu:

“1. Personas, uz kurām attiecas šī regula, ir pakļautas tikai vienas dalībvalsts tiesību aktiem. Šos tiesību aktus nosaka saskaņā ar šo sadaļu.

[..]

3. Ievērojot 12.–16. pantu:

[..]

e) katra persona, uz ko neattiecas a)–d) apakšpunkts, ir pakļauta dzīvesvietas dalībvalsts tiesību aktiem, neierobežojot citus šās regulas noteikumus, kas viņai garantē pabalstus, ko nosaka vienas vai vairāku citu dalībvalstu tiesību akti.”

6 Regulas Nr. 883/2004 67. pantā ir noteikts:

“Personai ir tiesības uz ģimenes pabalstiem saskaņā ar kompetentās dalībvalsts tiesību aktiem, tajā skaitā, par savas ģimenes locekļiem, kas dzīvo citā dalībvalstī tā, kā tas būtu bijis, ja viņi dzīvotu pirmajā minētajā dalībvalstī. [..]”

Regula (EK) Nr. 987/2009

7 Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 16. septembra Regulas (EK) Nr. 987/2009, ar ko nosaka īstenošanas kārtību Regulai (EK) Nr. 883/2004 par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu (OV 2009, L 284, 1. lpp.), 11. pantā “Dzīvesvietas noteikšanas elementi” ir paredzēts:

“1. Gadījumos, kad divu vai vairāku dalībvalstu iestāžu starpā nav vienošanās par tādas personas, uz kuru attiecas pamatregula, dzīvesvietas noteikšanu, šīs iestādes kopīgi izveido attiecīgās personas interešu centru, balstoties uz attiecīgu vispārēju tādas pieejamās informācijas izvērtējumu, kas vajadzības gadījumā var ietvert:

a) uzturēšanās ilgumu un nepārtrauktību attiecīgo dalībvalstu teritorijā;

b) personas situāciju, tostarp:

- i) jebkuras veiktās darbības būtību un specifiskās īpašības, jo īpaši vietu, kur šādu darbību parasti veic, darbības stabilitāti un jebkura darba līguma ilgumu;
- ii) ģimenes stāvokli un ģimenes saites;
- iii) nealgotu darbību veikšanu;
- iv) studentiem – viņu ienākumu avotu;
- v) mājokļa situāciju, jo īpaši to, cik tas ir pastāvīgs;
- vi) dalībvalsti, kurā personu uzskata par dzīvojošu nodokļu piemērošanai.

2. Ja vairāku to kritēriju apsvēršana, kas balstīti uz attiecīgiem 1. punktā izklāstītajiem faktiem, nerada vienošanos attiecīgo iestāžu starpā, tad izšķiroši faktori personas faktiskās dzīvesvietas noteikšanā ir minētās personas nodoms, kā tas redzams no šādiem faktiem un apstākļiem, jo īpaši iemesli, kas lika šai personai pārcelties.”

Direktīva 2004/38/EK

8 Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 29. aprīļa Direktīvas 2004/38/EK par Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā, ar ko groza Regulu (EEK) Nr. 1612/68 un atceļ Direktīvas 64/221/EEK, 68/360/EEK, 72/194/EEK, 73/148/EEK, 75/34/EEK, 75/35/EEK, 90/364/EEK, 90/365/EEK un 93/96/EEK (OV 2004, L 158, 77. lpp.), 7. pantā “Tiesības uzturēties ilgāk nekā trīs mēnešus” ir noteikts:

“1. Visiem Savienības pilsoņiem ir tiesības uzturēties citas dalībvalsts teritorijā ilgāk nekā trīs mēnešus, ja

a) viņi ir darba ņēmēji vai pašnodarbinātas personas uzņēmējā dalībvalstī; vai arī

b) viņu līdzekļi ir pietiekami viņiem pašiem un viņu ģimenes locekļiem, lai neklātu par uzņēmējas dalībvalsts sociālās palīdzības sistēmas slogu uzturēšanās laikā, un viņiem ir visaptverošs veselības apdrošināšanas segums uzņēmējā dalībvalstī; vai arī

c)

- viņi ir reģistrēti privātā vai sabiedriskā iestādē, ko kreditē vai finansē uzņēmēja dalībvalsts, pamatojoties uz saviem tiesību aktiem vai administratīvo praksi, lai apmeklētu mācības, tostarp arodmācības, un
- viņiem ir visaptverošs veselības apdrošināšanas segums uzņēmējā dalībvalstī un viņi, iesniedzot deklarāciju vai pēc savas izvēles izmantojot līdzvērtīgus paņēmienus, pierāda attiecīgajai valsts iestādei, ka viņu līdzekļi ir pietiekami viņiem pašiem un viņu ģimenes locekļiem un ka viņi nekļūs par uzņēmējas dalībvalsts sociālās palīdzības sistēmas slogu uzturēšanās laikā; vai arī

d) viņi ir ģimenes locekļi, kas pavada Savienības pilsoni vai ieceļo kopā ar Savienības pilsoni, kurš atbilst a), b) vai c) apakšpunktā minētajiem nosacījumiem.

[..]

3. Šā panta 1. punkta a) apakšpunkta izpratnē Savienības pilsonis, kas vairs nav darba ņēmējs vai pašnodarbināta persona, saglabā darba ņēmēja vai pašnodarbinātas personas statusu šādos apstākļos:

- a) viņš/viņa uz laiku ir darbspējīgs(-a) slimības vai nelaimes gadījuma dēļ;
- b) viņš/viņa ir pienācīgi reģistrēts(-a) kā piespiedu bezdarbnieks, bet iepriekš ir bijis(-usi) nodarbināts(-a) ilgāk nekā vienu gadu, turklāt ir reģistrējies(-usies) attiecīgajā nodarbinātības dienestā kā darba meklētājs;
- c) viņš/viņa ir pienācīgi reģistrēts(-a) kā piespiedu bezdarbnieks pēc tam, kad ir beidzies viņa/viņas darba līgums uz noteiktu laiku, kas ir bijis mazāk nekā gads, vai ja viņš/viņa ir kļuvis[(-usi)] par piespiedu bezdarbnieku pirmo divpadsmit mēnešu laikā un ir reģistrējies(-usies) attiecīgajā nodarbinātības dienestā kā darba meklētājs. Šādā gadījumā darba ņēmēja statuss saglabājas ne mazāk kā sešus mēnešus;
- d) viņš/viņa sāk arodmācības. Ja vien viņš/viņa nav piespiedu bezdarbnieks, darba ņēmēja statuss saglabājas tikai tad, ja apmācība ir saistīta ar iepriekšējo nodarbinātību.

[..]”

9) Saskaņā ar šīs direktīvas 14. panta 1.–3. punktu:

“1. Savienības pilsoņiem un viņu ģimenes locekļiem ir 6. pantā paredzētās uzturēšanās tiesības, kamēr viņi nekļūst par pārmērīgu slogu uzņēmējas dalībvalsts sociālās palīdzības sistēmai.

2. Savienības pilsoņiem un viņu ģimenes locekļiem 7., 12. un 13. pantā paredzētās uzturēšanās tiesības ir tikmēr, kamēr viņi atbilst minētajos pantos paredzētajiem nosacījumiem.

Īpašos gadījumos, kad ir pamatotas šaubas par to, vai Savienības pilsonis vai viņa/viņas ģimenes locekļi atbilst 7., 12. un 13. pantā paredzētajiem nosacījumiem, dalībvalstis var pārbaudīt, vai šie nosacījumi ir ievēroti. Šo pārbaudi neveic sistemātiski.

3. Ja Savienības pilsonis vai viņa/viņas ģimenes locekļi izmanto uzņēmējas dalībvalsts sociālās palīdzības sistēmu, tas nav priekšnoteikums tūlītējai viņa/viņas izraidīšanai.”

10 Saskaņā ar minētās direktīvas 15. panta 1. punktu:

“Procedūras, kas paredzētas 30. un 31. pantā, analogiski piemēro visiem lēmumiem, ar ko ierobežo Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu brīvu pārvietošanos tādu iemeslu dēļ, kuri nav sabiedriskās kārtības, valsts drošības vai sabiedrības veselības apsvērumi.”

11 Šīs paša direktīvas 24. pantā “Vienlīdzīga attieksme” ir noteikts:

“1. Ievērojot īpašus noteikumus, kas skaidri paredzēti Līgumā un sekundārajos tiesību aktos, pret visiem Savienības pilsoņiem, kas, pamatojoties uz šo direktīvu, uzturas uzņēmējā dalībvalstī, ir attieksme, kas līdzvērtīga tai, kāda ir pret minētās dalībvalsts valstspiederīgajiem atbilstīgi Līguma darbības jomai. Priekšrocības, ko sniedz šīs tiesības, attiecinās arī uz ģimenes locekļiem, kas nav nevienas dalībvalsts pilsoņi un kam ir uzturēšanās vai pastāvīgas uzturēšanās tiesības.

2. Atkāpjoties no 1. punkta noteikumiem, uzņēmējai dalībvalstij nav pienākuma piešķirt tiesības uz sociālo palīdzību pirmo trīs uzturēšanās mēnešu laikā vai vajadzības gadījumā ilgākā laika posmā, kas noteikts 14. panta 4. punkta b) apakšpunktā, kā arī tai nav pienākuma pirms pastāvīgas uzturēšanās tiesību iegūšanas piešķirt līdzekļus mācībām, tostarp arodapmācībai, ja šie līdzekļi ir stipendijas vai studiju kredīti personām, kas nav darba ņēmēji, pašnodarbinātas personas, personas, kas saglabā šādu statusu, un to ģimenes locekļi.”

Apvienotās Karalistes tiesības

Tiesiskais regulējums ģimenes pabalstu jomā

12 *Social Security Contributions and Benefits Act 1992* (1992. gada Sociālā nodrošinājuma iemaksu un pabalstu likums, turpmāk tekstā – “1992. gada likums”) 141. pantā ir paredzēts:

“Ikvienam, kura apgādībā ir viens vai vairāki bērni vai jaunieši, uz ko šis pabalsts var attiekties, saskaņā ar šīs nodaļas noteikumiem ir tiesības katru nedēļu par attiecīgo nedēļu saņemt pabalstu par viņa apgādībā esošo bērnu vai bērniem vai jauniešiem, uz kuriem šis pabalsts var attiekties”.

13 1992. gada likuma 141. pantā norādīto pabalstu (turpmāk tekstā – “ģimenes pabalsti”) mērķis galvenokārt ir daļēji segt izmaksas, kas rodas personām, kuru apgādībā ir viens vai vairāki bērni. Tos var izmaksāt par katru bērnu; par pirmo bērnu izmaksājamā summa ir lielāka nekā summa, kas tiek izmaksāta par nākamajiem bērniem. Šis pabalsts ir vispārējs uz iemaksām nebalstīts pabalsts, kura izmaksas vispārējā veidā tiek segtas no nodokļiem. Personām, kuras lūdz piešķirt ģimenes pabalstu un kurām ir lielāki ienākumi, tomēr tiek piemērots nodokļu atvilkums, kuru izmantojot, tām ir jāatmaksā summa, kas maksimālajā gadījumā ir līdzvērtīga saņemtajam pabalstam.

14 1992. gada likuma 146. pantā ir noteikts:

“1) Iknedēļas ģimenes pabalsts par bērnu vai jaunieti, uz kuru šāds pabalsts var attiekties, tiek izmaksāts tikai tad, ja viņš attiecīgajā nedēļā atrodas Lielbritānijā.

2) Personai ir tiesības saņemt ģimenes pabalstu par nedēļu tikai tad, ja tā attiecīgajā nedēļā atrodas Lielbritānijā.

3) Var tikt paredzēti nosacījumi, ar kuriem ikviena persona 1) vai 2) apakšpunkta nolūkos tiek uzskatīta par tādu, kas atrodas vai neatrodas Lielbritānijā.”

15 *Child Benefit (General) Regulations 2006* (SI 2006/223) (2006. gada (Vispārējie) ģimenes pabalstu noteikumi) 23. punktā ir paredzēts:

“1) Tiek uzskatīts, ka persona neatrodas Lielbritānijā [1992. gada likuma] 146. panta 2. punkta izpratnē, ja tās pastāvīgā dzīvesvieta nav Apvienotajā Karalistē.

2) 1. punkts nav piemērojams valsts ierēdņiem, kuri ir norīkoti darbā ārvalstīs, vai to laulātajiem.

3) Attiecībā uz personām, kuras atrodas Lielbritānijā tādēļ, ka tās ir deportētas, izraidītas vai citu likumā noteiktu iemeslu dēļ tām ir aizliegums atrasties citā valstī, kas nav Lielbritānija, tiek uzskatīts, ka to pastāvīgā dzīvesvieta ir Apvienotajā Karalistē.

4) Tiek uzskatīts, ka persona neatrodas Lielbritānijā 1992. gada likuma 146. panta 2. punkta izpratnē, ja tā lūdz piešķirt ģimenes pabalstu, sākot no 2004. gada 1. maija, un tai nav uzturēšanās tiesību Apvienotajā Karalistē.”

16 Līdzīgi noteikumi pastāv attiecībā uz Ziemeļīrijā veiktajiem ģimenes pabalstu pieprasījumiem. Pirmkārt, runa ir par *Social Security Contributions and Benefits (Northern Ireland) Act 1992* ((Ziemeļīrijas) 1992. gada Sociālā nodrošinājuma iemaksu un pabalstu likums) 142. pantu, kurā ir noteikts, ka pieprasītājam ir jāatrodas “Ziemeļīrijā” attiecīgajā nedēļā, un, otrkārt, 2006. gada (Vispārējo) ģimenes pabalstu noteikumu 27. punktu, kurā ir paredzēti līdzīgi nosacījumi kā tie, kas ietverti šo noteikumu 23. punktā attiecībā uz Lielbritānijā veiktajiem pabalstu pieprasījumiem.

Tiesiskais regulējums nodokļu atlaižu jomā

17 *Tax Credits Act 2002* (2002. gada Nodokļu atlaižu likums) ir paredzēta sistēma nodokļu atlaidēm par bērnu. Saskaņā ar precizējumiem, kurus Apvienotā Karaliste sniedza savā iebildumu rakstā, šī sistēma tika ieviesta, lai vienā sociālā nodrošinājuma pabalstā apvienotu ģimenēm sniegto atbalstu nodokļu un pabalstu sistēmā, kurā bija iekļauti vairāki jau pastāvoši un no ienākumiem atkarīgi atbalstu veidi bērniem. Šī likuma pieņemšanas mērķis esot bijis cīnīties pret bērnu nabadzību. Nodokļu atlaide par bērniem tiek piešķirta personai vai personām, kuras ir atbildīgas par vienu vai vairākiem bērniem (2002. gada Nodokļu atlaižu likuma 8. pants). Atlaides summa ir saistīta ar attiecīgo personu ienākumiem, pakāpeniski sadalītie pabalsti tiek izmaksāti atkarībā no bērnu skaita ģimenē tad, ja šīs ģimenes ienākumi pārsniedz noteiktu sliekšni. Ar šo nodokļu atlaides sistēmu tika aizstāti dažādie pabalsti, kuri, pamatojoties uz apgādībā esošajiem bērniem, tika izmaksāti pabalstu saņēmējiem un kuru piešķiršana un apmērs bija atkarīgi no pieprasītāju ienākumiem. Nodokļu atlaide par bērniem ir pabalsts, kura izmaksas tiek finansētas no vispārējās nodokļu sistēmas.

18 2002. gada Nodokļu atlaižu likuma 3. pantā “Pieteikumi” ir paredzēts:

“[..]

3) Nodokļu atlaides pieteikumu var iesniegt

- a) kopīgi kāda pāra locekļi, kuriem abiem ir vismaz sešpadsmit gadi un kuri atrodas Apvienotajā Karalistē, vai
- b) persona, kurai ir vismaz sešpadsmit gadi un kura atrodas Apvienotajā Karalistē, bet kurai nav tiesību iesniegt pieteikumu saskaņā ar a) apakšpunktu (kopīgi ar citu personu).

[..]

7) Var tikt paredzēti nosacījumi, ar kuriem ikviena persona šī punkta izpratnē tiek uzskatīta par tādu, kas atrodas vai neatrodas Lielbritānijā.”

- 19 *Tax Credits (Residence) Regulations 2003* (SI 2003/654) (2003. gada Nodokļu atlaižu (pastāvīgās dzīvesvietas) noteikumi) 3. punktā ir noteikts:

“1) Tiek uzskatīts, ka persona neatrodas Apvienotajā Karalistē 2002. gada Nodokļu atlaižu likuma 1. punkta izpratnē, ja tās pastāvīgā dzīvesvieta nav Apvienotajā Karalistē.

[..]

- 4) Attiecībā uz nodokļu atlaides piešķiršanu nodarbinātām personām tiek uzskatīts, ka persona pastāvīgi dzīvo Apvienotajā Karalistē, ja tā tajā īsteno savas tiesības kā darba ņēmējs atbilstoši Padomes [1968. gada 15. oktobra] Regulai (EEK) Nr. 1612/68 [par darbaspēka pārvietošanās brīvību Kopienā (OV 1968, L 257, 2. lpp.)], kas grozīta [ar Direktīvu 2004/38], vai Komisijas [1970. gada 29. jūnija] Regulai (EEK) Nr. 1251/70 [par darba ņēmēju tiesībām palikt dalībvalstī pēc tam, kad tie bijuši nodarbināti šajā dalībvalstī (OV 1970, L 142, 24. lpp.)], vai ja tai ir uzturēšanās tiesības Apvienotajā Karalistē [atbilstoši Direktīvai 2004/38].
- 5) Tiek uzskatīts, ka persona neatrodas Apvienotajā Karalistē 2002. gada Nodokļu atlaižu likuma 1. punkta izpratnē,
- ja tā iesniedz pieteikumu nodokļu atlaidei par bērnu [..], sākot no 2004. gada 1. maija, un
  - ja tai nav tiesību uzturēties Apvienotajā Karalistē.”

“Immigration Act 1971”

- 20 Saskaņā ar *Immigration Act 1971* (1971. gada Imigrācijas likums) 2. pantu:

“Paziņojums par uzturēšanās tiesībām Apvienotajā Karalistē

1) Saskaņā ar šo likumu personai ir tiesības uzturēties Apvienotajā Karalistē,

- ja tā ir Lielbritānijas pilsonis vai
- ja tā ir Sadraudzības valsts pilsonis, vai
  - neilgi pirms *British Nationality Act 1981* (1981. gada Lielbritānijas pilsonības likums) stāšanās spēkā bija Sadraudzības valsts pilsonis, kam bija tiesības uzturēties Apvienotajā Karalistē saskaņā ar šī likuma 2. panta 1. punkta d) apakšpunktu vai 2. panta 2. punktu tā tolaik spēkā esošajā redakcijā, un
  - tā starplaikā nav zaudējusi Sadraudzības valsts pilsonību. [..]”

Pirmstiesas procedūra

- 21 Saņēmusi vairākas sūdzības no citu dalībvalstu pilsoņiem, kas uzturas Apvienotajā Karalistē, par to, ka Apvienotās Karalistes kompetentās iestādes viņiem bija atteikušās piešķirt konkrētus sociālos pabalstus, jo viņiem nebija uzturēšanās tiesību šajā dalībvalstī, Komisija tai 2008. gadā nosūtīja lūgumu sniegt skaidrojumu.
- 22 Apvienotā Karaliste ar divām vēstulēm, kas tika nosūtītas 2008. gada 1. oktobrī un 2009. gada 20. janvārī, apstiprināja, ka saskaņā ar valsts tiesībām, lai gan uzturēšanās tiesības Apvienotajā Karalistē ir visiem šīs dalībvalsts pilsoņiem, tomēr tiek uzskatīts, ka citu dalībvalstu pilsoņiem konkrētos apstākļos šādu tiesību nav. Saskaņā ar Apvienotās Karalistes viedokli šī ierobežojuma pamatā ir Direktīvā 2004/38 paredzētais “uzturēšanās tiesību” jēdziens un minētajā direktīvā noteiktie šo tiesību ierobežojumi, it īpaši prasība, ka ekonomiski neaktīvai personai ir jābūt pietiekamiem finanšu līdzekļiem, lai tā nekļūtu par nesamērīgu slogu uzņēmējas dalībvalsts sociālās palīdzības sistēmai.

- 23 2010. gada 4. jūnijā Komisija nosūtīja Apvienotajai Karalistei brīdinājuma vēstuli saistībā ar tās tiesiskā regulējuma noteikumiem, kuros bija paredzēts, ka, lai saņemtu konkrētus pabalstus, pieprasītājiem ir jābūt uzturēšanās tiesībām minētajā valstī, kas ir priekšnosacījums tam, lai viņus varētu uzskatīt par Apvienotās Karalistes pastāvīgajiem iedzīvotājiem (turpmāk tekstā – “nosacījums par uzturēšanās tiesībām”).
- 24 2010. gada 30. jūlijā Apvienotā Karaliste atbildēja uz brīdinājuma vēstuli, norādot, ka tās valsts sistēma nav diskriminējoša un ka nosacījums par uz uzturēšanās tiesībām ir pamatots kā samērīgs pasākums, lai nodrošinātu, ka pabalsti tiek maksāti personām, kas ir pietiekami integrējušās Apvienotajā Karalistē.
- 25 2011. gada 29. septembrī Komisija pieņēma argumentētu atzinumu, uz kuru Apvienotā Karaliste atbildēja ar 2011. gada 29. novembra vēstuli.
- 26 Tā kā Komisija nebija apmierināta ar atbildi, tā cēla šo prasību.

Par lietas būtību

Par prasības priekšmetu

- 27 Ņemot vērā 2013. gada 19. septembra spriedumu *Brey* (C-140/12, EU:C:2013:565), Komisija nolēma celt prasību tikai par ģimenes pabalstiem un nodokļu atlaidi par bērnu (turpmāk tekstā – “aplūkoti sociālie pabalsti”), izslēdzot “īpašus no iemaksām neatkarīgus naudas pabalstus”, uz kuriem arī attiecas argumentētais atzinums un kurus saskaņā ar šo Tiesas spriedumu var kvalificēt kā “sociālo palīdzību” Direktīvas 2004/38 7. panta 1. punkta b) apakšpunkta izpratnē.

Par lietas būtību

Lietas dalībnieku argumenti

- 28 Galvenais Komisijas iebildums pret Apvienoto Karalisti ir tas, ka, nosakot prasību aplūkoto sociālo pabalstu pieprasītājam, ka viņam ir jāatbilst nosacījumam par uzturēšanās tiesībām, lai tiktu uzskatīts, ka viņa pastāvīgā dzīvesvieta ir šajā dalībvalstī, Apvienotā Karaliste ir izvirzījusi papildu nosacījumu, kas nav ietverts Regulā Nr. 883/2004. Šis nosacījums personām, kuras to neizpilda, liedzot piemērot kādas dalībvalsts sociālā nodrošinājuma jomas tiesību aktos paredzēto nodrošinājumu, kuru minētajā regulā esot paredzēts nodrošināt.
- 29 Komisija uzskata, ka saskaņā ar Regulas Nr. 883/2004 11. panta 3. punkta e) apakšpunktu ekonomiski neaktīvai personai principā esot piemērojams uzturēšanās dalībvalsts tiesiskais regulējums. Šajā ziņā šīs regulas 1. panta j) punktā “uzturēšanās” minētās regulas izpratnē tiek definēta kā vieta, kurā persona pastāvīgi dzīvo, un “pastāvīgās dzīvesvietas” jēdzienam ir autonoma nozīme Savienības tiesībās.
- 30 Komisija uzskata, ka saskaņā ar pastāvīgo Tiesas judikatūru, it īpaši 1999. gada 25. februāra sprieduma *Swaddling* (C-90/97, EU:C:1999:96) 29. punktu, šis jēdziens apzīmē vietu, kurā atrodas attiecīgās personas ierastais interešu centrs. Lai noteiktu šo interešu centru, it īpaši esot jāņem vērā nodarbinātās personas ģimenes stāvoklis, iemesli, kuru dēļ tā ir pārvietojusies, uzturēšanās ilgums un nepārtrauktība, apstākļi (ja tas ir atbilstoši), ka tai ir pastāvīgs darbs, un šī darba ņēmēja nodoms, kas izriet no visiem lietderīgajiem apstākļiem.
- 31 Konkrētāk, šī vieta esot jānosaka atkarībā no attiecīgo personu faktiskajiem apstākļiem un situācijas neatkarīgi no to juridiskā statusa uzņēmējā dalībvalstī un tā, vai tām ir vai nav uzturēšanās tiesības šajā dalībvalstī, pamatojoties, piemēram, uz Direktīvu 2004/38. Tādējādi Regulā Nr. 883/2004 jēdzienam

“dzīvesvieta” esot piešķirta īpaša nozīme, kas neesot atkarīga no nozīmes, kura tam piešķirta citos Savienības tiesību akots vai valsts tiesībās, un kas nav pakļauta iespējamiem iepriekš pastāvošiem juridiskiem nosacījumiem.

- 32 Regulas Nr. 883/2004 11. panta mērķis neesot saskaņot dalībvalstu materiālās tiesības, bet gan drīzāk izveidot kolīziju normu sistēmu, kuras rezultātā valsts likumdevējam tiek atņemtas tiesības noteikt savu šīs jomas valsts tiesību aktu apmēru un to piemērošanas nosacījumus. Tādējādi šīs sistēmas mērķis esot, pirmkārt, nodrošināt, lai būtu piemērojams tikai viens sociālā nodrošinājuma režīms, un, otrkārt, novērst to, ka personām, uz kurām attiecas Regula Nr. 883/2004, tiek liegta aizsardzība sociālā nodrošinājuma jomā, neatkarīgi no tā, kāds tiesiskais regulējums tām ir piemērojams.
- 33 Pakārtoti Komisija norāda, ka, paredzot nosacījumu tiesībām saņemt atsevišķus sociālā nodrošinājuma pabalstus, kuram automātiski atbilst Apvienotās Karalistes pilsoņi, un tāds ir nosacījums par uzturēšanās tiesībām, Apvienotā Karaliste ir radījusi tiešas diskriminācijas situāciju attiecībā pret citu dalībvalstu pilsoņiem un tādējādi pārkāpusi Regulas Nr. 883/2004 4. pantu.
- 34 Komisija uzskata, ka Apvienotā Karaliste pirmstiesas procedūrā mainīja savu nostāju, sākotnēji apgalvojot, ka nosacījums par uzturēšanās tiesībām ir tikai viens no elementiem, kas jāpārbauda, lai noteiktu, vai persona pastāvīgi dzīvo šajā dalībvalstī, un vēlāk apgalvojot, ka runa esot par nosacījumu, kas atšķiras no pastāvīgās dzīvesvietas, ir diskriminējošs, tomēr pamatots.
- 35 Šajā ziņā Komisija, pamatojot savus apsvērumus ar ģenerālvokāta secinājumiem, kas tika sniegti lietā, kurā pasludināts 2010. gada 13. aprīļa spriedums *Bressol u.c.* (C-73/08, EU:C:2010:181), uzskata, ka nosacījums par uzturēšanās tiesībām ir tieša diskriminācija pilsonības dēļ, jo runa ir par nosacījumu, kas tiek piemērots tikai ārvalstniekiem, tādēļ ka Lielbritānijas pilsoņi, kuri dzīvo Apvienotajā Karalistē, šim nosacījumam atbilst automātiski.
- 36 Turklāt, pat ja būtu jāpiekrīt, ka nosacījums par uzturēšanās tiesībām ir tikai netieša diskriminācija, kā to apgalvo Apvienotā Karaliste, Komisija uzskata, pēdējā minētā nav iesniegusi nevienu argumentu, kas ļautu uzskatīt, ka aplūkotā nevienlīdzīgā attieksme būtu atbilstoša un samērīga, salīdzinot ar attiecīgo valsts tiesību aktu mērķi garantēt reālu saikni starp pabalsta pieprasītāju un uzņēmēju dalībvalsti.
- 37 Turklāt Komisija apstrīd Apvienotās Karalistes argumentu, ka ekonomiski neaktīvām personām nebūtu jāklūst par slogu uzņēmējas dalībvalsts sociālās aizsardzības sistēmai, ja vien tām ir pienācīga saikne ar šo valsti. Komisija piekrīt, ka uzņēmēja dalībvalsts grib pārliecināties par saiknes esamību starp pabalsta pieprasītāju un šo valsti, bet sociālā nodrošinājuma pabalstu gadījumā pats Savienības likumdevējs ar Regulas Nr. 883/2004 palīdzību ir noteicis veidu, kā tiek pierādīta šādas saiknes esamība, proti, šajā gadījumā, izmantojot pastāvīgās dzīvesvietas kritēriju, tāpēc dalībvalstis nedrīkst grozīt minētās regulas noteikumus vai tiem pievienot papildu nosacījumus.
- 38 Apvienotā Karaliste savā iebildumu rakstā apstrīd galveno Komisijas izvirzīto iebildumu, norādot uz 2013. gada 19. septembra spriedumu *Brey* (C-140/12, EU:C:2013:565, 44. punkts), kurā Tiesa, noraidījusi tādus pašus argumentus, kādus šajā lietā min Komisija, nosprieda, ka “principā nekas nav pretrunā tam, lai sociālā nodrošinājuma pabalstu piešķiršana ekonomiski neaktīviem Savienības pilsoņiem būtu atkarīga no prasības, ka viņi izpilda nosacījumus, lai uzņemošajā dalībvalstī iegūtu likumīgas uzturēšanās tiesības”.
- 39 Apvienotā Karaliste precizē, ka Tiesa ir arī nospriedusi, ka Regulas Nr. 883/2004 70. panta 4. punkta – kurā tāpat kā tās 11. pantā ir paredzēta “kolīzijas norma”, lai novērstu vairāku valstu tiesību aktu vienlaicīgu piemērošanu vienai un tai pašai situācijai un novērstu to, ka tās piemērojamības subjektu lokā ietilpstošajām personām tiktu liegta aizsardzība sociālā nodrošinājuma jomā tādēļ, ka nav tiesību aktu, kuri būtu tām piemērojami – mērķis nav noteikt materiāltiesiskus nosacījumus, kurus izpildot, rodas tiesības uz aplūkotajiem sociālajiem pabalstiem (proti, īpašiem no iemaksām neatkarīgiem naudas pabalstiem), bet paredzēt to, ka šos nosacījumus paredzēt principā ir katras dalībvalsts tiesību aktu

ziņā. Apvienotā Karaliste uzskata, ka šāda pati argumentācija ir piemērojama Regulas Nr. 883/2004 11. pantā paredzētajai kolīzijas normai, kurai ir tāda pati funkcija kā minētās regulas 70. panta 4. punktam, kas konkrēti attiecas uz īpašiem no iemaksām neatkarīgiem naudas pabalstiem, nosakot pieprasītājam piemērojamos tiesību aktus.

- 40 Attiecībā uz Komisijas pakārtoti pausto iebildumu saistībā ar tiesas diskriminācijas esamību, kas norādīts šī sprieduma 33. punktā, Apvienotā Karaliste apstiprina, ka tas nav iekļauts argumentētajā atzinumā, kuru Komisija tai nosūtīja pirmstiesas procedūras laikā, un ka tas pirmo reizi ir atrodams prasības pieteikumā, līdz ar to Tiesai tas būtu jāatzīst par nepieņemamu.
- 41 Šī dalībvalsts arī uzskata, ka vairākos spriedumos Tiesa jau ir nolēmusi, ka ir likumīgi kā priekšnosacījumu sociālā nodrošinājuma pabalstu saņemšanai izvirzīt prasību, lai ekonomiski neaktīvi Savienības pilsoņi pierādītu, ka viņiem ir uzturēšanās tiesības, un ka Savienības likumdevējs Direktīvā 2004/38 ir skaidri atļāvis uzņēmējam dalībvalstīm izvirzīt palīdzības sniegšanai šādu nosacījumu, lai šie pilsoņi neklātu par pārmērīgu slogu attiecīgo valstu sociālās palīdzības sistēmai. Regulas Nr. 883/2004 4. pantā minētais vienlīdzīgas attieksmes princips esot jāinterpretē šīs prasības gaismā.
- 42 Visbeidzot Apvienotā Karaliste norāda, ka nosacījuma par uzturēšanās tiesībām pārbaude ir tikai viens no trim kumulatīviem nosacījumiem, kas jāizpilda, lai pierādītu, ka pieprasītājs “atrodas” Apvienotajā Karalistē valsts tiesību aktu izpratnē. Divi pārējie nosacījumi, proti, attiecībā uz klātbūtni un pastāvīgo dzīvesvietu, varot vai nevarot tikt izpildīti neatkarīgi no pieprasītāja valstspiederības, tāpēc Apvienotās Karalistes pilsonis automātiski neatbilstot nosacījumam par “atrašanos” Apvienotajā Karalistē, kas viņam dod tiesības saņemt aplūkotos sociālos pabalstus.
- 43 Tomēr Apvienotā Karaliste atzīst, ka šos nosacījumus ir vieglāk izpildīt tās pilsoņiem nekā citu dalībvalstu pilsoņiem un ka runa ir par netieši diskriminējošu pasākumu. Tomēr, pamatojoties uz Tiesas apsvērumiem 2013. gada 19. septembra sprieduma *Brey* (C-140/12, EU:C:2013:565) 44. punktā attiecībā uz līdzīgu kontekstu, šī dalībvalsts uzskata, ka pasākumu objektīvi pamato nepieciešamība aizsargāt valsts finanses, ņemot vērā, ka aplūkotie sociālie pabalsti tiek finansēti nevis no saņēmēju iemaksām, bet gan no nodokļiem. Turklāt nav nevienas norādes, ka šis pasākums būtu nesamērīgs, lai sasniegtu izvirzīto mērķi atbilstoši šī Tiesas sprieduma 71.–78. punktā ietvertajiem nosacījumiem.
- 44 Attiecībā uz galveno iebildumu Komisija savā replikas rakstā norāda, ka 2013. gada 19. septembra spriedums *Brey* (C-140/12, EU:C:2013:565) attiecoties tikai uz Direktīvas 2004/38 piemērošanu saistībā ar īpašiem no iemaksām neatkarīgiem naudas pabalstiem, kuriem piemīt gan sociālā nodrošinājuma, gan sociālās palīdzības iezīmes, kamēr šī tiesvedība attiecas uz diviem ģimenes pabalstiem Regulas Nr. 883/2004 3. panta 1. punkta j) apakšpunkta izpratnē, proti, uz īstiem sociālā nodrošinājuma pabalstiem, kuriem Direktīva 2004/38 nav piemērojama. Šajā ziņā Komisija uzsver problēmu, kas šī sprieduma 44. punktā pastāv saistībā ar atšķirībām tulkojumā angļu un vācu valodas versijās, jo pirmajā no tām ir izmantots jēdziens “social security benefits” (“sociālā nodrošinājuma pabalsti”), savukārt otrajā versijā, kas ir autentiskā versija, tiek izmantots plašāks jēdziens “Sozialleistungen” (“sociālie pabalsti”).
- 45 Turklāt Komisija norāda, ka Apvienotās Karalistes tiesību akti tā vietā, lai veicinātu Savienības pilsoņu brīvu pārvietošanos, kas ir mērķis, kurš ir Savienības tiesību aktu sociālā nodrošinājuma režīmu koordinācijas jomā pamatā, no tās attur, ieviešot šīs brīvības ierobežojumu, kas izpaužas kā diskriminācija pilsonības dēļ. Tā rezultātā personai neesot tiesību saņemt aplūkotos sociālos pabalstus nedz tās izcelsmes valstī, kurā tai vairs nav pastāvīgās dzīvesvietas, nedz uzņēmējā valstī, ja tai nav uzturēšanās tiesību tajā.
- 46 Visbeidzot, attiecībā uz pakārtoti izvirzīto iebildumu Komisija apstrīd Apvienotās Karalistes veikto kolīzijas normas, kas paredzēta Regulas Nr. 883/2004 11. pantā, interpretāciju, jo no 2013. gada 19. septembra sprieduma *Brey* (C-140/12, EU:C:2013:565) izrietot, ka princips, saskaņā ar kuru

dalībvalstis var likumīgi noteikt ierobežojumus, lai izvairītos no tā, ka Savienības pilsonis, kuru tās ir uzņēmušas, kļūst par pārmērīgu slogu to sociālās palīdzības sistēmai, attiecas tikai uz sociālo palīdzību un nav piemērojams sociālā nodrošinājuma pabalstiem.

- 47 Turklāt attiecībā uz iespējamu nosacījuma, kas saistīts ar kritēriju par uzturēšanās tiesībām, attaisnojumu Komisija norāda, ka Apvienotā Karaliste nav norādījusi nevienu apstākli saistībā ar tā samērīgumu, ņemot vērā valsts tiesību aktu mērķi. “Uzturēšanās tiesību” tests, proti, nosacījuma par uzturēšanās tiesībām pārbaude esot automātisks mehānisms, kas pieprasītājiem, kuri neatbilst šim kritērijam, sistemātiski un nepārprotami liedzot saņemt pabalstu neatkarīgi no viņu personiskās situācijas un tā, cik lielā mērā viņi maksā nodokļus un veic sociālā nodrošinājuma iemaksas Apvienotajā Karalistē. Tādējādi šis mehānisms neļaujot veikt kompleksu individuālo vērtējumu, ko Tiesa liek veikt uzņēmējam dalībvalstīm saskaņā ar 2013. gada 19. septembra spriedumu *Brey* (C-140/12, EU:C:2013:565).
- 48 Atbildes rakstā uz repliku Apvienotā Karaliste uzsver, ka tās valsts tiesības ir piemērojamas saskaņā ar Regulā Nr. 883/2004 paredzētajām kolīziju normām un ka personai, kurai tajā ir pastāvīgā dzīvesvieta, tomēr var nebūt tiesību uz aplūkotajiem sociālajiem pabalstiem.
- 49 Attiecībā uz atšķirīgajām valodu versijām 2013. gada 19. septembra spriedumā *Brey* (C-140/12, EU:C:2013:565) Apvienotā Karaliste uzskata, ka jēdziens “social benefits” ir daudz plašāks nekā “social security benefits” un, ja šī sprieduma vācu un franču valodas versijās Tiesa ir lietojusi pirmo jēdzienu otrā jēdziena vietā, šis apstāklis paplašina minētā sprieduma 44. punktā norādītā principa piemērošanas jomu, kas attiecas arī uz sociālā nodrošinājuma pabalstiem. Šī dalībvalsts uzskata, ka no minētā sprieduma nekādā ziņā neizriet, ka Tiesas izklāstītie apsvērumi attiektos tikai uz īpašiem no iemaksām neatkarīgiem naudas pabalstiem, un to apstiprina arī 2014. gada 11. novembra spriedums *Dano* (C-333/13, EU:C:2014:2358).
- 50 Turklāt Apvienotā Karaliste uzskata, ka ar to nav jāsaprot, ka dalībvalstīm nav pienākuma maksāt īpašus no iemaksām neatkarīgus naudas pabalstus, kas garantē iztikas minimumu Savienības pilsoņiem, kuriem nav uzturēšanās tiesību, lai gan tām, gluži pretēji, esot pienākums viņiem maksāt tādus pašus pabalstus kā aplūkotie sociālie pabalsti, kas pārsniedz iztikas minimuma nodrošinājumu, ņemot vērā, ka šie pēdējie pabalsti, tā kā tie tiek maksāti no nodokļiem, arī var kļūt par pārmērīgu slogu uzņēmējas dalībvalsts finansēm 2013. gada 19. septembra sprieduma *Brey* (C-140/12, EU:C:2013:565) izpratnē.
- 51 Apvienotā Karaliste piebilst, ka aplūkotajiem sociālajiem pabalstiem katrā ziņā piemīt sociālās palīdzības iezīmes, kaut gan tas nav obligāts nosacījums, lai 2013. gada 19. septembra spriedumā *Brey* (C-140/12, EU:C:2013:565), kas vispārīgi attiecas uz “sociālajiem pabalstiem”, noteiktais princips tiktu piemērots arī aplūkotajiem sociālajiem pabalstiem. Šī dalībvalsts uzskata, ka Tiesa 2014. gada 11. novembra spriedumā *Dano* (C-333/13, EU:C:2014:2358) ir apstiprinājusi, ka piekļuves sociālajiem pabalstiem jomā uz tiesībām saņemt tādu pašu attieksmi, kāda ir nodrošināta valsts pilsoņiem, var atsaukties tikai tie ekonomiski neaktīvie Savienības pilsoņi, kuru uzturēšanās atbilst Direktīvas 2004/38 7. panta 1. punkta b) apakšpunktā paredzētajiem nosacījumiem.
- 52 Visbeidzot šī dalībvalsts norāda, ka Komisija, savā replikas rakstā pirmo reizi norādot, ka kritērijs par uzturēšanās tiesībām ir “automātisks mehānisms”, kas neļauj novērtēt konkrētā gadījuma apstākļus, kā to pieprasa Tiesa 2013. gada 19. septembra spriedumā *Brey* (C-140/12, EU:C:2013:565), izvirza jaunu iebildumu, kas tādējādi atbilstoši Tiesas Reglamenta 127. pantam ir jāatzīst par nepieņemamu.
- 53 Šajā ziņā Apvienotā Karaliste arī norāda, ka kritērija par uzturēšanās tiesībām darbības izpratne, kā to izklāsta Komisija šajā jaunajā iebildumā, ir kļūdaina. Praktiski administratīvais dienests, kas pārvalda aplūkotuos sociālos pabalstus papildus citiem datiem ņemot vērā arī *Department for Work and Pensions* (Darba un pensiju departaments) sniegto informāciju, lai noteiktu, vai persona ir saņēmusi sociālo palīdzību. Šī informācija ļaujot šim dienestam pārbaudīt, vai pieprasītājam ir uzturēšanās tiesības

Apvienotajā Karalistē un vai tam tādējādi ir tiesības uz abiem aplūkotajiem sociālajiem pabalstiem. Ja nav iespējams noteikt, vai šim pieprasītājam ir šīs uzturēšanās tiesības, tiekot veikts viņa personiskās situācijas individuāls izvērtējums, tostarp attiecībā uz viņa veiktajām sociālajām iemaksām, kā arī to, vai viņš ir aktīvi meklējis darbu un vai viņam ir reālas izredzes to iegūt.

Tiesas vērtējums

– Par aplūkoto sociālo pabalstu kvalificēšanu

- 54 Lai pārbaudītu šīs prasības sakarā ar pienākumu neizpildi pamatotību, vispirms ir jānosaka, vai aplūkotie sociālie pabalsti ir jākvalificē kā “sociālās palīdzības pabalsti” vai “sociālā nodrošinājuma pabalsti”.
- 55 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka šī prasība sakarā ar pienākumu neizpildi attiecas uz ģimenes pabalstiem (*child benefit*) un nodokļu atlaidi par bērnu (*child tax credit*), proti, diviem naudas pabalstiem, kuru mērķis ir palīdzēt segt ģimenes izdevumus un kuri tiek finansēti nevis no saņēmēju iemaksām, bet gan no obligāti maksājamiem nodokļiem.
- 56 Nevienam no šiem pabalstiem Apvienotā Karalistē nav iekļāvusi Regulas Nr. 883/2004 X pielikumā, un lietas dalībnieki neapstrīd to, ka runa nav par īpašiem no iemaksām neatkarīgiem naudas pabalstiem minētās regulas 70. panta izpratnē.
- 57 Attiecībā uz ģimenes pabalstiem no 1992. gada likuma 141. panta izriet, ka ikvienam, kura apgādībā ir vismaz viens bērns, ir tiesības saņemt iknedēļas pabalstu par katru bērnu saskaņā ar šī likuma noteikumiem.
- 58 Netiek apstrīdēts, ka ģimenes pabalsti ir sociālais pabalsts, kura mērķis galvenokārt ir daļēji segt izmaksas, kas rodas personām, kuru apgādībā ir viens vai vairāki bērni. Principā runa ir par universālu pabalstu, kas tiek piešķirts jebkurai personai, pamatojoties uz tās pieteikumu. Tomēr pieprasītājiem ar lielākiem ienākumiem, izpildot savas nodokļu saistības, ir jāatmaksā summa, kas ir līdzvērtīga maksimālajai saņemtā pabalsta summai.
- 59 Attiecībā uz nodokļu atlaidi par bērnu netiek arī apstrīdēts tas, ka runa ir par naudas pabalstu, kas tiek izmaksāts ikvienam, kura apgādībā ir viens vai vairāki bērni, un tā apmērs ir atkarīgs no ģimenes ienākumiem, apgādībā esošo bērnu skaita, kā arī citiem faktoriem saistībā ar attiecīgās ģimenes individuālo situāciju. Neraugoties uz tā nosaukumu, nodokļu atlaide par bērnu ir summa, ko kompetentā administrācija periodiski izmaksā saņēmējiem un kas, šķiet, ir saistīta ar to kā nodokļu maksātāju statusu. Ar šo pabalstu tika aizstāta virkne papildu pabalstu, kas pieprasītājiem tika maksāti kā dažādi uzturēšanas pabalsti, kuri bija saistīti ar ienākumiem un tika saņemti par viņu apgādībā esošiem bērniem, un tā vispārējais mērķis bija mazināt bērnu nabadzību.
- 60 Atbilstoši Tiesas judikatūrai pabalsti, kas automātiski tiek piešķirti ģimenēm, kuras atbilst konkrētiem objektīviem kritērijiem, individuāli un diskrecionāri neizvērtējot personiskās vajadzības, un ir paredzēti ģimenes izdevumu segšanai, ir sociālā nodrošinājuma pabalsti (šajā ziņā it īpaši skat. spriedumus, 1992. gada 16. jūlijs, *Hughes*, C-78/91, EU:C:1992:331, 22. punkts, un 1996. gada 10. oktobris, *Hoever* un *Zachow*, C-245/94 un C-312/94, EU:C:1996:379, 27. punkts).
- 61 Šī sprieduma iepriekšējā punktā norādīto kritēriju piemērošana aplūkotajiem sociālajiem pabalstiem nozīmē, ka pēdējie minētie ir jākvalificē kā “sociālā nodrošinājuma pabalsti” Regulas Nr. 883/2004 3. panta 1. punkta j) apakšpunkta izpratnē, to lasot kopā ar šīs pašas regulas 1. panta z) punktu.

– Par galveno iebildumu

- 62 Ar savu galveno iebildumu, kas izvirzīts šīs prasības pamatojumam, Komisija pārmet Apvienotajai Karalistei, ka tā aplūkoto sociālo pabalstu piešķiršanai ir paredzējusi nosacījumu, ka pieprasītājam papildus kritērijam saistībā ar to, ka viņam ir “pastāvīgi jādzīvo” uzņēmējā dalībvalstī, kas ir paredzēts Regulas Nr. 883/2004 11. panta 3. punkta e) apakšpunktā, to lasot kopā ar šīs pašas regulas 1. panta j) punktu, ir jāatbilst arī nosacījumam par uzturēšanās tiesībām. Tādējādi, kā uzskata Komisija, šī pēdējā kritērija izvērtējums rada papildu nosacījumu, kurš [Regulā Nr. 883/2004] nav paredzēts.
- 63 Šajā ziņā ir jānorāda, ka Regulas Nr. 883/2004 11. panta 3. punkta e) apakšpunktā, uz ko atsaucas Komisija, ir norādīta “kolīzijas norma”, kuras mērķis ir noteikt valsts tiesību aktus, kas ir piemērojami šīs regulas 3. panta 1. punktā uzskaitīto sociālā nodrošinājuma pabalstu (tostarp ģimenes pabalstu) maksāšanas gadījumā, uz kuru saņemšanu var pretendēt personas, kas nav norādītas minētās regulas 11. panta 3. punkta a)–d) apakšpunktā, proti, ekonomiski neaktīvas personas.
- 64 Regulas Nr. 883/2004 11. panta 3. punkta e) apakšpunkta mērķis ir ne tikai izvairīties no dažādu valstu tiesību aktu vienlaicīgas piemērošanas konkrētajai situācijai un no tā izrietošajiem sarežģījumiem, bet arī nepieļaut to, ka personām, kurām ir piemērojama šī regula, tiktu liegta aizsardzība sociālā nodrošinājuma jomā tādēļ, ka nav tiesību aktu, kuri būtu tām piemērojami (it īpaši skat. spriedumu, 2013. gada 19. septembris, *Brey*, C-140/12, EU:C:2013:565, 40. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 65 Savukārt šīs tiesību normas kā tādas mērķis nav noteikt, kādiem materiāltiesiskiem nosacījumiem ir pakārtota tiesību uz sociālā nodrošinājuma pabalstiem esamība. Paredzēt šos nosacījumus principā ir katras dalībvalsts tiesību aktu ziņā (šajā ziņā skat. spriedumus, 2013. gada 19. septembris, *Brey*, C-140/12, EU:C:2013:565, 41. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra, un 2014. gada 11. novembris, *Dano*, C-333/13, EU:C:2014:2358, 89. punkts).
- 66 Tādējādi no Regulas Nr. 883/2004 11. panta 3. punkta e) apakšpunkta, to lasot kopā ar šīs pašas regulas 1. panta j) punktu, nevar tikt secināts, ka Savienības tiesībām ir pretrunā tāda valsts tiesību norma, kurā ir noteikts, ka tiesības uz sociālajiem pabalstiem, kādi ir aplūkoti sociālie pabalsti, ir atkarīgas no tā, vai pieprasītājam ir tiesības likumīgi uzturēties attiecīgajā dalībvalstī.
- 67 Faktiski ar Regulu Nr. 883/2004 nav izveidota kopēja sociālā nodrošinājuma sistēma, bet gan tiek ļauts pastāvēt dažādām valstu sociālā nodrošinājuma sistēmām, un tās vienīgais mērķis ir nodrošināt šo sistēmu koordinēšanu, lai nodrošinātu, ka tiek efektīvi īstenota personu brīva pārvietošanās. Tādējādi tā ļauj turpināt pastāvēt dažādām sistēmām, kas ir pamats atsevišķiem prasījumiem pret dažādām iestādēm, kurās pieteicējam ir tiesības vērsties tieši vai nu saskaņā tikai ar valsts tiesībām, vai arī saskaņā ar valsts tiesībām, kas vajadzības gadījumā papildinātas ar Savienības tiesībām (spriedums, 2013. gada 19. septembris, *Brey*, C-140/12, EU:C:2013:565, 43. punkts).
- 68 No Tiesas judikatūras izriet, ka principā nekas nav pretrunā tam, lai sociālā nodrošinājuma pabalstu piešķiršana ekonomiski neaktīviem Savienības pilsoņiem būtu atkarīga no prasības, ka viņi izpilda nosacījumus, lai uzņēmējā dalībvalstī iegūtu likumīgas uzturēšanās tiesības (šajā ziņā it īpaši skat. spriedumus, 2013. gada 19. septembris, *Brey*, C-140/12, EU:C:2013:565, 44. punkts, un 2014. gada 11. novembris, *Dano*, C-333/13, EU:C:2014:2358, 83. punkts).
- 69 Tādējādi, pretēji Komisijas apgalvotajam, Regulas Nr. 883/2004 11. panta 3. punkta e) apakšpunktā paredzēto kolīziju normu nosacījums par uzturēšanās tiesībām nav sagrozījis, jo tas ir nosacījumu aplūkoto sociālo pabalstu piešķiršanai neatņemama sastāvdaļa.
- 70 To ņemot vērā, ir jānorāda, ka nevar atbalstīt arī Komisijas norādīto argumentu, saskaņā ar kuru persona, kas neatbilst nosacījumiem, kuri paredzēti aplūkoto sociālo pabalstu saņemšanai, atrodas situācijā, kad tai nav piemērojamas ne Apvienotās Karalistes, ne arī kādas citas valsts tiesības.

- 71 Faktiski šāda situācija neatšķiras no situācijas, kādā atrodas pieprasītājs, kurš jebkādu citu iemeslu dēļ neatbilst kādam no nosacījumiem, kas tiek pieprasīti ģimenes pabalstu saņemšanai, un tādēļ viņam, protams, nebūtu tiesību saņemt šādu pabalstu nevienā dalībvalstī. Tomēr šis apstāklis nebūtu atkarīgs no fakta, ka pieprasītājam nav piemērojamas nevienas tiesības, bet gan no fakta, ka šis pieprasītājs neatbilstu dalībvalsts, kuras tiesību akti tam ir piemērojami atbilstoši kolīzijas normām, paredzētajiem materiāltiesiskajiem nosacījumiem.
- 72 Šajā ziņā arī jāatgādina, ka Apvienotā Karaliste jau savā atbildē uz argumentēto atzinumu pastāvīgi apstrīdēja to, ka tā kā nosacījumu pieprasītāja dzīvesvietas pastāvīguma pārbaudei tās teritorijā būtu paredzējusi nosacījumu, ka viņam tajā ir jābūt likumīgām uzturēšanās tiesībām. Kā būtībā norāda ģenerālvokāts savu secinājumu 54. punktā, no Tiesai iesniegtajiem lietas materiāliem nekādi neizriet, ka Apvienotā Karaliste būtu iecerējusi saistīt nosacījumu par uzturēšanās tiesībām ar pastāvīgās dzīvesvietas pārbaudi Regulas Nr. 883/2004 11. panta 3. punkta e) apakšpunkta izpratnē. Kā šī dalībvalsts norādīja tiesas sēdē, pieprasītāja uzturēšanās likumība tās teritorijā ir materiāltiesisks nosacījums, kas ir jāizpilda ekonomiski neaktīvām personām, lai tās varētu saņemt aplūkotos sociālos pabalstus.
- 73 Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, ciktāl Komisija nav pierādījusi, ka Apvienotās Karalistes tiesību aktos norādītais nosacījums par uzturēšanās tiesībām pats par sevi ietekmē Regulas Nr. 883/2004 11. panta 3. punkta e) apakšpunktu, to lasot kopā ar šīs pašas regulas 1. panta j) punktu, šīs iestādes galvenokārt norādītais iebildums ir jānoraida.

– Par pakārtoto iebildumu

- 74 Pakārtoti, ja būtu jānosprīd, ka nosacījuma par uzturēšanās tiesībām pārbaude pati par sevi nav ietverta aplūkoto sociālo pabalstu pieprasītāja pastāvīgās dzīvesvietas pārbaudē un ka šī pirmā kritērija pārbaude tiek veikta autonomi, Komisija norāda, ka nosacījuma par uzturēšanās tiesībām ieviešana valsts tiesību aktos nenovēršami rada tiešu vai vismaz netiešu diskrimināciju, kas aizliegta ar Regulas Nr. 883/2004 4. pantu.
- 75 Šajā ziņā ir jāatgādina, kā tika norādīts šī sprieduma 68. punktā, ka principā nekam nav pretrunā tas, ka sociālā nodrošinājuma pabalstu piešķiršana ekonomiski neaktīviem Savienības pilsoņiem būtu atkarīga no materiāltiesiska nosacījuma, ka viņiem ir jāatbilst prasībām, lai uzņēmējā dalībvalstī iegūtu likumīgas uzturēšanās tiesības.
- 76 Tomēr uzņēmēja dalībvalsts, kas saistībā ar sociālo pabalstu, kādi ir aplūkotie sociālie pabalsti, piešķiršanu pieprasa, lai citas dalībvalsts pilsonis tās teritorijā uzturētos likumīgi, pieļauj netiešu diskrimināciju.
- 77 No Tiesas pastāvīgās judikatūras izriet, ka valsts tiesību norma ir atzīstama par netieši diskriminējošu, ja tā pēc savas būtības var vairāk ietekmēt citu dalībvalstu pilsoņus salīdzinājumā ar attiecīgās valsts pilsoņiem un ja tādējādi var tikt radīta nelabvēlīgāka situācija citu dalībvalstu pilsoņiem (šajā ziņā skat. spriedumu, 2010. gada 13. aprīlis, *Bressol* u.c., C-73/08, EU:C:2010:181, 41. punkts).
- 78 Šajā lietā valsts tiesiskais regulējums prasa, lai aplūkoto pabalstu pieprasītājiem būtu uzturēšanās tiesības Apvienotajā Karalistē. Tādējādi ar šo tiesisko regulējumu tiek radīta nevienlīdzīga attieksme starp Lielbritānijas pilsoņiem un citu dalībvalstu pilsoņiem, jo šādu dzīvesvietas nosacījumu vieglāk var izpildīt valsts pilsoņi, kuru pastāvīgā dzīvesvieta visbiežāk būs Apvienotajā Karalistē, nevis citu dalībvalstu pilsoņi, kuru dzīvesvieta savukārt parasti būs citā dalībvalstī, nevis Apvienotajā Karalistē (pēc analogijas skat. spriedumu, 2010. gada 13. aprīlis, *Bressol* u.c., C-73/08, EU:C:2010:181, 45. punkts).

- 79 Lai šāda netieša diskriminācija būtu pamatota, tai ir jābūt piemērotai, lai nodrošinātu legītimā mērķa sasniegšanu, un tā nedrīkst pārsniegt to, kas nepieciešams šā mērķa sasniegšanai (šajā ziņā it īpaši skat. spriedumu, 2013. gada 20. jūnijs, *Giersch* u.c., C-20/12, EU:C:2013:411, 46. punkts).
- 80 Šajā ziņā ir jākonstatē, ka no Tiesas judikatūras izriet, ka nepieciešamība aizsargāt uzņēmējas dalībvalsts finanses principā pamato iespēju pārbaudīt uzturēšanās likumību sociālā pabalsta piešķiršanas brīdī, it īpaši personām no citām dalībvalstīm un ekonomiski neaktīvām personām, jo šāda pabalstu piešķiršana var vispārējā līmenī ietekmēt šīs valsts spēju piešķirt atbalstu (šajā ziņā skat. spriedumus, 2001. gada 20. septembris, *Grzelczyk*, C-184/99, EU:C:2001:458, 44. punkts; 2005. gada 15. marts, *Bidar*, C-209/03, EU:C:2005:169, 56. punkts; 2013. gada 19. septembris, *Brey*, C-140/12, EU:C:2013:565, 61. punkts, un 2014. gada 11. novembris, *Dano*, C-333/13, EU:C:2014:2358, 63. punkts).
- 81 Attiecībā uz nosacījumu par uzturēšanās tiesībām samērīgumu ir jākonstatē, kā norāda ģenerālvokāts savu secinājumu 92. punktā, ka saistībā ar aplūkoto sociālo pabalstu piešķiršanu veiktā valsts iestāžu pārbaude par to, vai pieprasītājs tās teritorijā neuzturas nelikumīgi, ir jāuzskata par Savienības pilsoņu uzturēšanās likumības pārbaudi saskaņā ar Direktīvas 2004/38 14. panta 2. punkta otro daļu un tāpēc tai ir jāatbilst tajā paredzētajām prasībām.
- 82 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka saskaņā ar Direktīvas 2004/38 14. panta 2. punktu Savienības pilsoņiem un viņu ģimenes locekļiem 7., 12. un 13. pantā paredzētās uzturēšanās tiesības ir tikmēr, kamēr viņi atbilst minētajos pantos paredzētajiem nosacījumiem. Īpašos gadījumos, kad ir pamatotas šaubas par to, vai Savienības pilsonis vai viņa ģimenes locekļi atbilst minētajos pantos paredzētajiem nosacījumiem, dalībvalstis var pārbaudīt, vai šie nosacījumi ir ievēroti. Tomēr Direktīvas 2004/38 14. panta 2. punktā ir paredzēts, ka šī pārbaude nav sistemātiska.
- 83 No Apvienotās Karalistes apsvērumiem, kurus tā pauda tiesas sēdē Tiesā, izriet, ka attiecībā uz katru aplūkoto sociālo pabalstu pieprasītājam pieteikuma veidlapā ir jānorāda virkne datu, kas parāda to, vai personai ir vai nav uzturēšanās tiesības Apvienotajā Karalistē; šos datus vēlāk pārbauda kompetentās iestādes attiecīgā pabalsta piešķiršanai. Tikai īpašos gadījumos tiek prasīts, lai pieprasītāji iesniegtu pierādījumus tam, ka viņiem patiešām ir likumīgas tiesības uzturēties Apvienotajā Karalistē, kā viņi to ir apliecinājuši pieteikuma veidlapā.
- 84 Tādējādi no Tiesas rīcībā esošās informācijas izriet, ka pretēji Komisijas norādītajam Direktīvā 2004/38 paredzēto nosacījumu par uzturēšanās tiesībām ievērošanas pārbaude netiek veikta sistemātiski un tādējādi tā nav pretrunā minētās direktīvas 14. panta 2. punkta prasībām. Tikai šaubu gadījumā Lielbritānijas iestādes veic nepieciešamās pārbaudes, lai noteiktu, vai pieprasītājs atbilst Direktīvā 2004/38, it īpaši tās 7. pantā paredzētajiem nosacījumiem, un attiecīgi – vai viņam ir likumīgas tiesības uzturēties šīs dalībvalsts teritorijā šīs direktīvas izpratnē.
- 85 Šādā kontekstā Komisija, kurai ir jāpierāda apgalvotā pienākumu neizpilde un jāiesniedz Tiesai nepieciešamie pierādījumi, lai tā varētu pārbaudīt, vai ir notikusi šī pienākumu neizpilde (it īpaši skat. spriedumu, 2015. gada 23. decembris, Komisija/Grieķija, C-180/14, EU:C:2015:840, 60. punkts un tajā minētā judikatūra), nav iesniegusi pierādījumus tam, ka šāda kontrole neatbilst samērīguma nosacījumiem, ka tā nav atbilstoša, lai nodrošinātu valsts finanšu aizsardzības mērķi, un ka tā pārsniedz to, kas ir nepieciešams šī mērķa sasniegšanai.
- 86 No iepriekš minētā izriet, ka tas, ka šajā prasībā aplūkotajos valsts tiesību aktos ir paredzēts, ka Apvienotās Karalistes kompetentās iestādes, piešķirot aplūkotuos sociālos pabalstus, pieprasa, lai citu dalībvalstu pilsoņi, kuri vēlas saņemt šādus atbalstus, tās teritorijā uzturētos likumīgi, nav diskriminācija, kas būtu aizliegta saskaņā ar Regulas Nr. 883/2004 4. pantu.
- 87 Tādējādi prasība ir pilnībā noraidāma.

Tiesāšanās izdevumi

- 88 Atbilstoši Tiesas Reglamenta 138. panta 1. punktam lietas dalībniekam, kuram spriedums ir nelabvēlīgs, piespriež atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, ja to ir prasījis lietas dalībnieks, kuram spriedums ir labvēlīgs. Tā kā Apvienotā Karaliste ir prasījusi piespriet Komisijai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus un pēdējai minētajai spriedums ir nelabvēlīgs, tad Komisijai ir jāpiespriež atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (pirmā palāta) nospriež:

- 1) prasību noraidīt;**
- 2) Eiropas Komisija atlīdzina tiesāšanās izdevumus.**

[Paraksti]